

Útközben

A Budapest-Kolozsvár közötti mikrobuszjáratok közönsége mára már teljesen kicserélődött. Pontosabban elrománosodott. Magyarok Erdélyből alig jönnek – ebbe azért gazdasági mélyrepülésünk mellett 2004. december 5-e is besegített –, a románok pedig tranzitországnak tartanak minket. Amelyik busztársaság életben akar maradni, az leginkább a Ferihegyen várakozik a külföldről hazatérő román munkavállalók begyűjtésére, akik számára Budapest még mindig közelebb van, mint Bukarest.

Legutóbb egy Svájcban pincérkedő román tanítónő szorult mellém a teltházás járaton. A 8-9 órás úton a fizikai közelség előbb-utóbb lelkileg is összehoz, s hamarosan közös nyelvre találtunk: az angolra. Megvallom, amikor a teológia elvégzése után szerény segédlelkészi fizetésem felét nyelvtanulásra költöttem, soha nem gondoltam volna, hogy ez számomra majd éppen Romániában lesz életmentő. Kolozsváron ugyanis nagyon visszautasítóak tudnak lenni a románok, ha egy magyar, aki „román kenyeret eszik”, hibásan beszél a nyelvüket, viszont angolra váltva megszeliülnek. Vagy azért, mert ők is tudnak, és ezt boldogan fitogtatják – ott az amerikai filmeket csak feliratozzák, ezért sokan beszélnek angolul –, de ha – főleg az idősebbek – nem tudnak is angolul, hogy mégse maradjanak szegényben a „külföldi” előtt, előbb-utóbb csak előkeresgélnek viseltes magyar nyelvismeretüket. Így aztán csak szót értünk valahogy.

Román útítársam elmondta, hogy már ötödik éve dolgozik kinn, mert fel akarja építeni a házat Désen, s a rávalót ott tudja csak megkeresni. Szerinte a svájciak nagyon hidegek, napi tíz-tizenkét órát robotoló munkagépek. Fantasztikusan jól szervezett, de élehetetlen az életük, s fantasztikusan egészségesek, de alig ehetőek az ételeik. Ő Romániában mindössze két évet tanított, azután távoli rokonai segítségével Spanyolországban kezdte el pincérnői „karrierjét”. Ott százszor jobban érezte magát, mint Svájcban, csak hát nem lehetett annyit keresni, mint Zürichben. Még nincs talán huszonöt éves sem, de már beszél spanyolul és olaszul, angolul és németül, és persze franciául sem lehet eladni. Mivel Désen nőtt föl, megkérdeztem, hány magyar szót tud. A köszönömön túl nem jutottunk.

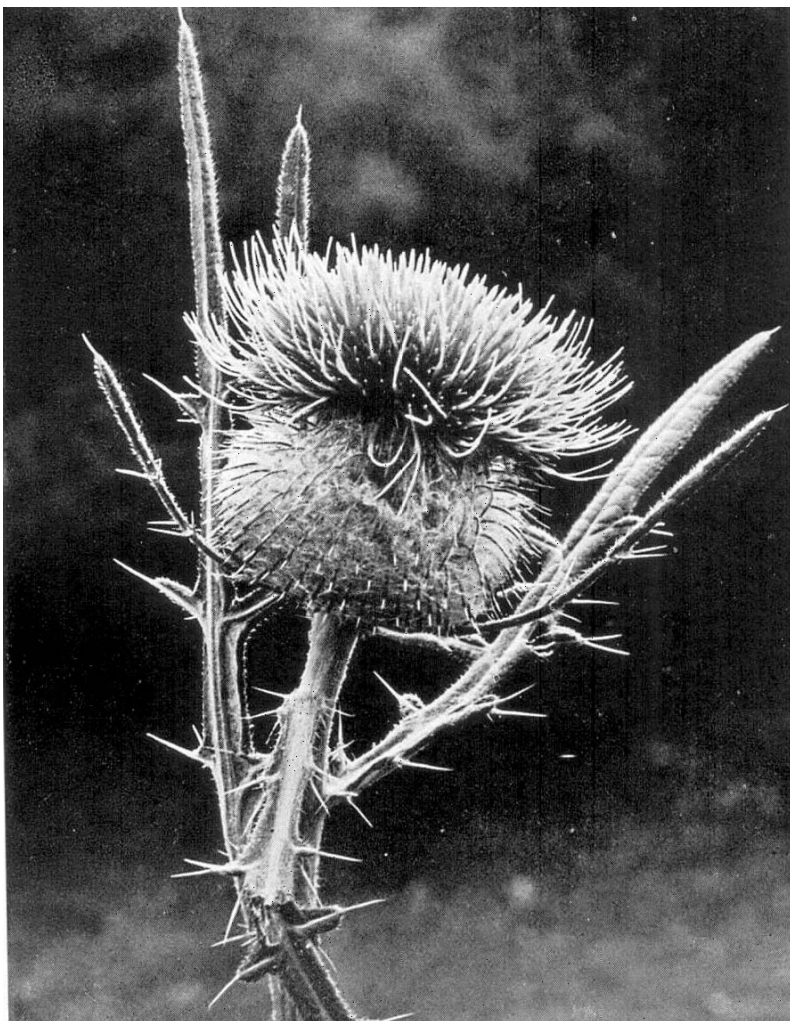
Csodálkozva hallgatta, amikor arról beszéltem, hogy van egy osztrák ismerősöm, aki erősen tőri a magyart, s amikor segíteni akarván neki, németre váltottam, rám szólt, hogy hagyjam csak őt a magyarral kínlódni, mert szerinte minden népnek meg kell tanulnia szomszédja nyelvét, mert ez az igazi békesség alapja.

Erre nem reagált a román útítársam, s én hagytam, hogy tovább meséljen svájci életéről. Zürichben – mint mondta – albérletre sokat költ, de ott az enivaló mégsem olyan drága, mint Romániában. Mivel egy spanyol étteremben dolgozik, nem kerül sokba az étkezése. Magányos ugyan, a felszínes munkakapcsolatokon túl nemigen barátkozik senkivel. De ő tudja, hová tartozik, és Svájcban nem is akar otthon lenni.

Amikor arról beszéltem, hogy nekem a kolozsvári teológián van egy doktori programom, akkor ő is megemlítette, hogy olykor elmegy – jobb híján – egy római vagy görög katolikus templomba, ahol magában „ortodoxul” imádkozik. Esze ágában sincs lecsereálni sem a hazáját, sem az Istenét. A kisebbségi létből ez a kószoló untig elég, csak addig marad, amíg befejezi a házépítést, amit az apja otthon végeztet a hazaküldött pénzből. A telket még akkor vették, amikor olcsón lehetett kapni, s ő mindazt, amit kinn keres, ebbe fekteti.

Azt a kérdésemet pedig, hogy visszatérve nem zavarja-e jobban az itthoni balkáni káosz, meg sem akarta érteni. Én pedig magamban nagyon irigyeltem ezt a fajta nehéz felfogást. Van mit tanulni tőlük – sóhajtoztam –, ezért növekszik a román gazdaság, mert ide behozzák az eurót a kinn dolgozók, nem pedig kiviszik, ami mozdítható. Hogy pontosítsam a kérdésemet, példalóztam külföldre szakadt magyar hazánkfiaival, akik hazalátogatva néhány év után már nem tudnak visszaszokni. Én itt vagyok itthon, mondta. Megértem – bólogattam –, mert én is itthon érzem magam Kolozsváron, hiszen magyarok és reformátusok között élek – csúszott ki a számon.

Na, erre aztán nagy csönd telepedett közénk. Püspökładánytól a Királyhágóig egy szót se szólt hozzám, csak a sofőrrel beszélt – románul. Pedig még azt is el akartam mesélni, hogy volt Magyarországon a negyvenes években

egy egyházi mozgalom, a balatonszárszói. (Valójában én is annak a „terméke” vagyok, hiszen a szüleim ott ismerték meg egymást.) Ezeket a konferenciákat fogalmazódott meg az a gondolat, amely szerint Trianon ellen úgy lehetne „harcolni”, hogy minden magyarországinak meg kellene tanulnia a szomszédos népek egyikének a nyelvét. Talán másként nézne ki most a Kárpát-medence, ha mindezt nem törölte volna el az „egy a jelszónk, a béke” „üttörő” mozgalma.

Arról is akartam szót váltani vele, milyen kár, hogy mióta Románia uniós tag lett, felbontotta Magyarországgal a kétoldalú szerződést egymás nyelvének és kultúrájának tanításáról. Pedig milyen nagy segítség volt az a három hét is, amit meg lehetett pályázni, hogy államközi ösztöndíjként a nyári egyetemen román nyelvet tanulhassunk, és persze az elcsángósodó erdélyi magyaroknak is „jól fogott” a magyarországi tanulás.

Eszembe jutott az is, hogy beszéltem egy Kolozsváron tanító amerikai tanárnővel, aki mindig elcsodálkozott azon, hogy a magyar gyerekeket milyen könnyű angolra tanítani. Ő korábban Japánban volt három évig, s az ottani diákoknál lényegesen gyorsabban haladt a nyelvtanításban a magyar gyerekekkel. Valószínű azért is, mert a kolozsváriak szinte kétnyelvűen nőnek fel. Nem lenne baj a román gyerekeknek sem, ha tanulhatnának magyart, elmélkedtem minderről – persze csak magamban, úgyelve, hogy ebből semmi ki ne hallatszódjon. Hiszen a valóság az, hogy még a román-magyar vegyes házasságokban sem tudják vagy merik az apa- vagy anyanyelvet megtanítani.

A Királyhágó éles kanyarjai a szoros egymásmelletti-ségben összeütögették térdeinket, s az emiatti bocsánatkérések csak-csak tovább gombolyították a beszélgetés megszokott fonalát. Én ezúttal román szavak jelentése felől tudakolódtam angolul. Úgy mondják, nyelvet vagy ma kezd el tanulni az ember, vagy soha. Meg aztán Pál apostol szerint zsidónak zsidóvá, görögnek görögé kell lenni... , miért is ne lenne folytatható a sor? Megemlítettem, hogy Romániában nagyszerű román nyelvkönyvek jelennek meg angoloknak, franciáknak, de milyen jó lenne, ha magyarok számára is íródna modern nyelvkönyvek. Igaz, arra sem emlékszem, hogy Kolozsváron a könyvesboltok polcain láttam volna románokat tanító magyar nyelvkönyvet. De az is lehet, hogy van, csak nem keresik. Román útitársam pedig megemlítette, hogy Svájcban nem probléma a háromnyelvűség.

Mindannyiunkat összerázott a busz, s Kolozsvárra érve a Fő téren (Piata Unirii) kiszállt az utasok többsége. Mivel tudtam, hogy az autóbusz-társaság telephelye közel van a lakásomhoz, sok csomagom miatt megkértem a sofőrt, hogy az utcánk felé kanyarodjon. Amikor román útitársam felmérte, hogy a busz engem házhoz szállít, s ezért ő néhány perccel később ér célba, (mert ő sem a buszállomáson szállt ki), anyanyelvén éktelen kiabálásba kezdett. Azt már nem tudta elviselni, hogy az ő hazájában egy magyar legyen a kedvezményezett. Sietősen kapkodtam össze a csomagjaimat, s búcsúzkodó „la revedere”-m is válasz nélkül maradt.

Szomorúan vettem tudomásul, hogy barátkozás ide, EU-tagság oda, élhettek ezen a földön az őseink akár ezer évig is, itt a magyarok számára román részről mindössze zéró tolerancia van.

A felháborodás miatt a sofőr zavarodottan halászta elő a csomagjaimat, segítségemre siető széki ismerősömnek pedig köszönés helyett odadörmögte: „A hölgy elhozta fél Budapesten.” Mire a széki férfi széles mosollyal vissza-

szólt: „Úgy a jó. Ide is kell azt hozni!”, és megragadta a legnehezebb csomagomat. Miközben batyuimmal egyensúlyoztam a lépcsőn fölfelé, ettől a választól mintha a lelkemben is helyrebillent volna valami. Lakásomban azonban számba véve a csomagjaimat, rájöttem, hogy a nagy sietésben a buszban maradt egy bőröndöm. Na, mehetek holnap reggel érte, hogy mégse legyen teljes a „kedvezményezettségem”. Aztán eszembe jutott a széki bölcsesség: ha az embert kellemetlenségek sora éri, akkor „szerecsé dolgában erősen jól áll”, mert akkor már ő következik. Mert az úgy van, hogy a bajok is elunják magukat egymás közt, vágnak nekik is a változatosságra.

Ezúttal nekem is szerencsém volt (vagyis az Úr Isten könnyülete ért utol), hisz az autóbusz-cég telephelye nem a város másik végén volt. Igaz, jó hosszú út vezetett odáig, megvolt az egy kilométer is, csomaggal visszafelé pedig háromnak tűnt. Mégis, mire a bőröndömmel („juszit is”) „haza” értem, merész reménység fogant meg a szívemben: Lehet, hogy ennek a román útitársamnak a magyar szókinccse valamikor fölszökik akár tízig is? Sőt – álmodjunk tovább –, ha már hat nyelvet ismer, hozzátanulva még a magyart is, lehetne belőle hét nyelven beszélő kelet-közép európai csoda! Mert azért az mégiscsak abszurd, hogy két nép, amely évszázadok óta egymás mellett él, csak újdonsült angoltudásával tud szót érteni! Igaz, ez legalább valamelyest működik, nem úgy, mint korábban a ránk erőltetett orosz!

Az írás bejezéséhez érve éppen le akartam tenni kezemből a tollat, de a március 15-i események újra kezembe adták azt. Az ünnepségről hazatérő egyik fiút véresre verték magyarelles román tüntetők, nem messze tőlem, az egykori Magyar utcán, fényes nappal, néhány méterre a rendőrség épületétől (amit ők hosszú per után most az egyháztól bérelnek). Mint kiderült, éppen annak a református lelkész tanárnak a legidősebb fiát támadták meg tizenéves román fiúk, akikhez vasárnap esténként házi bibliáórára járok. A fiú bűne – akit egyébként kiskorától Budapestre hordtak szívbaja miatt – mindössze annyi volt, hogy kárda volt rajta, s a hóna alatt összetekert magyar zászló. A rendőrség persze semmit nem látott s hallott. (Tudom, ilyesmiért már Budapesten is megvertek embereket.)

Mégis azok kedvéért, akik úgy gondolják, hogy a megalapozatlan volt a korábbi zéró tolerancia említése, leírom, hogy az idei virágvasárnapon Ördögkeresztúron a Bibliából „vigasztaltam” azt a maroknyi maradékot, akiket ott még magyar reformátusoknak tartanak. Kajántón át vezetett az utunk. Akár örülhettem volna is, hogy a helységnevtáblán magyarul is szerepel a falu neve, ha nem lett volna fekete kereszttel áthúzva.

Azért mégsem akarom a „halál a magyarokra” jel megidézésével (ami itt látszólag senkit nem zavar!) befejezni az írást, sokkal inkább az Ördögkeresztúron mondott jézusi példázattal a terméketlen fügefáról (Mk 11,12-14) Azoknak az írásmagyarázóknak a hitét továbbítom, akik szerint Jézus itt kérdez, nem pedig kijelent. „Hát senki ne egyen többé gyümölcsöt erről a fáról?” Az elátkozás helyett inkább az az isteni reménység szólal meg itt, az a végtelen tolerancia, amely a gyümölcstelen életű választottakról mégiscsak hiszi a valamikor majd beérő termést. Persze, jó lenne most az éhséget csillapító gyümölcs, de lehetetlen, hogy valamikor ez a fa is ne hozzon termést! Hinnünk kell ezt magunkról, kelet-közép-európai valóságunkról, sok-sok elkésztésünk, be nem teljesültségeink ellenére, és persze a szomszédainkról is, hogy életben maradhassunk a Kárpát-medencében!